

**SURXONDARYO VILOYATIDAGI ASALCHIL
O'SIMLIKLARNING AHAMIYATI**

Xalmuratov M.A. Biologiya fanlar nomzodi DTPI

Eshdavlatova G.B. 2-kurs talaba DTPI

Annotatsiya : *Ushbu maqolada Surxondaryo viloyatining tog' va yaylov hududlarida uchrovchi asalchil o'simliklar va ularning ahamiyati haqida ma'lumot berilgan. Asalchil o'simliklarning turlari, ularning ekologik, iqtisodiy va dorivor xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, ushbu o'simliklarning asalarichilikni rivojlantirish, mahalliy ekotizimni qo'llab-quvvatlash va tuproqni muhofaza qilishdagi roli tahlil qilingan. Maqolada asalchil o'simliklarning qishloq xo'jaligi va xalq xo'jaligidagi o'rni va foydalari ham keng yoritilgan.*

Abstract: *This article provides information about the honey plants growing in the mountain and pasture areas of Surkhandarya region and their importance. The types of honey plants, their ecological, economic and medicinal properties are covered. The role of these plants in the development of beekeeping, supporting the local ecosystem and protecting the soil is also analyzed. The article also extensively covers the role and benefits of honey plants in agriculture and the national economy.*

Аннотация: *В статье дана информация о растениях жимолости и их значении в горных и пастбищных районах Сурхандарьинской области. Освещены виды медоносных растений, их экологические, хозяйственные и лечебные свойства. Также была проанализирована роль этих растений в развитии пчеловодства, поддержании местной экосистемы и защите почвы. В статье также подробно рассматриваются роль и польза медоносных растений в сельском хозяйстве и народном хозяйстве.*

Kalit so'zlar : *Surxondaryo , Tog' va yaylov o'simliklari , Asalchil o'simliklar , Asalarichilik , Ekotizim , Nektar va gulchang , Dorivor o'simliklar , Mahalliy iqtisodiyot , Tuproqni muhofaza qilish , Biologik xilma-xillik .*

Ключевые слова: Сурхандарья, Горные и пастбищные растения, Медоносные растения, Пчеловодство, Экосистема, Нектар и пыльца, Лекарственные растения, Местное хозяйство, Защита почвы, Биоразнообразие.

Keywords: Surkhandarya, Mountain and pasture plants, Honey plants, Beekeeping, Ecosystem, Nectar and pollen, Medicinal plants, Local economy, Soil protection, Biodiversity.

Surxondaryo viloyati o'zining tabiiy boyliklari va xilma-xil o'simlik dunyosi bilan mashhur hududlardan biri hisoblanadi. Viloyatning tog' va yaylov hududlari asalchilik uchun noyob sharoit yaratib, asalchil o'simliklarning keng tarqalishiga zamin yaratgan. Ushbu o'simliklar nafaqat asalarichilikni rivojlantirishda, balki mahalliy ekotizim va iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

Tog' va Yaylov Hududlarida Uchrovchi Asalchil O'simliklar :

Surxondaryo hududida asalari boqish uchun muhim bo'lgan bir qancha o'simliklar mavjud:

1. Yovvoyi gullar: Shuvoq, oqquray va sarg'ish gullar asalarilar uchun mo'l nektar va gulchang manbai hisoblanadi.

2. Dorivor o'simliklar: Isiriq, do'lana va qayrag'och nafaqat asal ishlab chiqarish, balki dorivor xususiyatlari bilan ham e'tiborga loyiqdir.

3. Butalar va daraxtlar: Tugay butalari, qandim va bodom kabi o'simliklar tog'li va quruq hududlarda asalari boqish uchun asosiy nektar manbalaridir.

4. O't-o'lanlar: Guliqand va bedanagulli o'tlar tog' va yaylovlarda asalari boqishni qo'llab-quvvatlaydi.

5. Yovvoyi o'simliklar: Kovrak va zira kabi o'simliklar asalarilar uchun foydali bo'lib, asal sifatini oshiradi.

Asalchil O'simliklarning Ahamiyati :3

Ushbu o'simliklar turli sohalarda o'ziga xos ahamiyatga ega:

1. Asal ishlab chiqarish manbai: Asalchil o'simliklar asalarilar uchun nektar va gulchang manbai bo'lib xizmat qiladi. Ularning ko'pligi va xilma-xilligi yuqori

sifatli asal yetishtirish imkonini beradi. Surxondaryoning tabiiy iqlim sharoitlari esa asal yetishtirish uchun qulaydir.

2. Ekotizimni saqlash va rivojlantirish : Asalarilar ushbu o'simliklarning changlanishida muhim rol o'ynaydi. Bu esa tabiiy muvozanatni saqlash va o'simliklarning ko'payishini ta'minlaydi. Asalchil o'simliklar tog' va yaylov hududlarida biologik xilma-xillikni oshirishga yordam beradi.

3. Dorivor va shifobaxsh ahamiyat : Dorivor o'simliklardan tayyorlangan asal xalq tabobatida keng qo'llaniladi. Masalan, isiriq va kovrakdan olinadigan asal shifobaxsh xususiyatlarga ega bo'lib, sog'liqni mustahkamlashda foydalidir.

4. Iqtisodiy foyda : Asalchil o'simliklar bilan boy hududlarda asal yetishtirish orqali mahalliy aholi daromadini oshirish mumkin. Bu, ayniqsa, tog' va qishloq hududlarida yashovchi aholi uchun daromad manbai bo'lib xizmat qiladi.

5. Tuproq va iqlimni himoya qilish : Tog' va yaylov o'simliklari tuproqni eroziyadan saqlaydi, qurg'oqchil hududlarda namlikni saqlab qolishga yordam beradi va mahalliy iqlimni barqarorlashtiradi.

Surxondaryoning tog' va yaylov hududlarida uchrovchi asalchil o'simliklar tabiiy resurslar ichida alohida ahamiyatga ega. Ularning ekologik, iqtisodiy va dorivor jihatdan foydali bo'lishi asalchilikni rivojlantirishga imkon beradi. Ushbu o'simliklarning ko'pligi va xilma-xilligi viloyatda yuqori sifatli asal ishlab chiqarish uchun qulay sharoit yaratadi. Shu bois, asalchil o'simliklarni muhofaza qilish va ularni kengaytirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rish nafaqat mahalliy iqtisodiyotni, balki butun hududning ekologik barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hamidov A. O'simliklar geografiyasi. Toshkent, 1995
xususiyatlari //Journal of Integrated Education and Research. – 2023. – T. 2. – №. 5. – C. 8-10.
2. Pratov O., Shamsuvaliyeva L. va boshqalar. "Botanika" T.: "Ta'lim nashriyoti", 2010.